

Examenbespreking havo maatschappijwetenschappen

Donderdag 23 mei 2019

Het correctievoorschrift van het CvTE is **bindend**. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Dit verslag is slechts een weergave van de bespreking van het examen en discussie over mogelijke antwoorden.

Daarnaast willen we u ook nog attenderen op de [Toelichting op het examen](#).

Aanwezig:

65 docenten

Vooraf is door de voorzitters benadrukt dat het correctievoorschrift bindend is en de syllabus leidend.

Bij veel vragen kent het correctiemodel twee onderdelen: 'een juist antwoord bevat' en 'voorbeeld van een juist antwoord'. Het 'een juist antwoord bevat' is bepalend voor de toekenning van scorepunten.

Algemene typering over het examen door de sommige aanwezige docenten:

- Mooi, voorzichtig, degelijk examen en leuke onderwerpen.
- Correctiemodel 2 punten per vraag achterhaald.
- Inhoudelijk veel dubbel, zoals meerdere vragen over sociale ongelijkheid en socialisatie.
- Soms weinig punten voor vragen met veel antwoordelementen.
- Sommige concepten hebben lange definities waarvan het soms lastig was om te beoordelen wat leerlingen ervan opgenomen moeten hebben.
- Veel vragen met contextkennis.
- Vraag 9,10 11 en 12 moeten leerlingen veelal hetzelfde antwoord geven. Dat werkt verwarrend.
- Fijn dat het examen niet meer zo dichtgetimmerd is. Veel goede redeneringen gezien van leerlingen dat is mooi.
- Veel vragen waar leerlingen drie zaken moesten benoemen en er maar twee punten voor konden krijgen.
- In de vragen dikgedrukte woorden is fijn voor havo-leerlingen.
- In het bronmateriaal staan heel veel 'haakjes'.
- Het is verwarrend dat in de nieuwe toelichting op het examen niets meer over 'elementen' van de kernconcepten wordt gezegd.
- Vraagstelling niet altijd scherp geformuleerd, waardoor leerlingen soms de fout in gingen.

Opmerkingen per vraag:

Vraag 1

- Er is discussie over het begrip status moet dit per se genoemd worden? Ja, dit moet worden genoemd. Dit staat in een juist antwoord bevat. Alleen 'Aanzien' is bijvoorbeeld niet voldoende.
- Er is discussie over of een ongelijke verdeling van macht ook goed is. Ook dit kan niet. Er moet nagekeken worden aan de hand van 'een juist antwoord bevat'.

Vraag 2

- Veel leerlingen hadden het kernconcept identiteit. Identiteit is geen verschijnsel. Identiteit past ook niet op de plek in de alinea. De bron is wellicht wat misleidend. Dit komt door het woord zelfbeeld en daar haken veel leerlingen op in.
- De vergadering vraagt of leerlingen echt letterlijk de definities moeten kennen. Zie hiervoor ook de toelichting op het examen. Leerlingen moeten laten zien hoe ze de definitie toepassen op de context.
- Kan cultuur als kernconcept? Dit kan niet.

Vraag 3

- Punten kwijt bij doorberekenen. Wanneer leerlingen socialiserende werking fout hebben, dan zijn ze alle punten kwijt. (Deze opmerking is bedoeld als kritiek op de vraagstelling, het is niet bedoeld als instructie voor het nakijken.)
- Bij punt 1 wordt gevraagd of er vanuit het aspect van 'overdragen van cultuur' moet worden geredeneerd, of er ook vanuit het aspect van 'cultuur verwerven' geredeneerd kan worden. Een redenering vanuit het verwerven (gebruiker) is niet goed. De rode draad moet de socialiserende werking van de media zijn.
- Lastig om een onderscheid te maken tussen het 2e en 3e punt. Twee en drie hadden wellicht samengevoegd kunnen worden. Leerlingen missen vaak een punt bij bullet 3, omdat ze denken dat ze het al hebben uitgelegd.

Vraag 4

- Deze vraag is slecht gemaakt.
- Leerlingen denken vaak dat ze kunnen volstaan met alleen het noemen 'veranderen van cultuur' en geven geen omschrijving. Er moet dan wel een omschrijving bij. Zie 'een juist antwoord bevat'.
- Alle andere functies van cultuur zijn fout.

Vraag 5

- Kritiek op het antwoordmodel. Er hadden 3 punten i.p.v. 2 punten moeten worden gegeven.
- Voor- en nadelen is niet hetzelfde als kosten en baten. Afweging kosten- baten moet er staan en de verklaring moet er wel staan.
- Rationele-keuzetheorie hebben de leerlingen geleerd in de context van criminaliteit.
- Een aantal leerlingen kiest voor een hele economische invulling van de kosten en baten. Als het staat in tekst 2 kan dat.
- Leerlingen vonden het lastig om de kosten en baten te vinden.

Vraag 6

- Verwarring: de vraag suggereert een integraal antwoord namelijk een uitleg en in het antwoordmodel is het opgesplitst in geformaliseerde regels/ standaardgedrag patronen en reguleren.

Vraag 7

- Moeten alle elementen gebruikt worden van het kernconcept macht? Nee, alleen die elementen die in deze tekst een rol spelen. Het formele macht om een doelstelling te bereiken.
- Leerlingen moeten daadwerkelijk als bron 'politieke machtsbron' noemen met een voorbeeld.
- Alleen een definitie noemen van het kernconcept levert geen scorepunten op. Leerlingen moeten het kernconcept actief gebruiken.
- RIVM macht, kennis en cognitieve macht is fout.

- Als een leerling op de juiste manier het kernconcept macht in zijn antwoord heeft gebruikt, dan kan hij daar 1 punt voor krijgen ook al heeft hij het eerste deel van het juiste antwoord gemist, zo was de mening van veel van de aanwezige docenten.

Vraag 8

Geen opmerkingen

Vraag 9

- In de bron staan meerdere vormen van sociale ongelijkheid, zoals armoede, minder gezond, lage opleiding, niet stimulerende omgeving, minder goed Nederlands spreken: hier is draagvlak voor.
- Minder kans hebben als sociale ongelijkheid: hier is geen draagvlak voor.
- Voorstel: voortaan meer suggesties doen van goede antwoorden. Voor docenten was het nu erg zoeken.

Vraag 10

- Citaat: “een deel ... weinig Nederlands” (r. 19 t/m 21) . Hier is draagvlak voor.

Vraag 11

- Volgens het antwoordmodel is beperkte sociale en politieke participatie niet juist. Hier is kritiek op. Docenten noemen voorbeelden waarin leerlingen een beredenering opzetten waarom er sprake zou kunnen zijn van beperkte sociale en politieke participatie. De regels 25 t/m 32 leiden leerlingen in de richting van beperkte sociale en politieke participatie
 - Zo heb je leerlingen die redeneren: Als men de taal niet goed spreekt komt men in een sociaal isolement. Dit leidt tot een verminderde participatie.
 - Als men weinig scholing heeft genoten leidt dit tot een beperktere sociale en politieke participatie.
 - Dit is beredeneren en niet herkennen in de tekst. Dit kan dus niet? De meningen van de aanwezigen zijn verdeeld.

→Aankaarten bij het CvTE

Vraag 12

- Nederlands spreken/het beheersen van de Nederlandse taal is ook cultureel kapitaal.
- Financieel kapitaal wordt ook door leerlingen genoemd. Dit is niet goed.
- Docenten vinden het lastig om de voorbeelden van leerlingen bij economisch kapitaal te beoordelen.
- Het is de derde keer dat er in een antwoord gerefereerd wordt aan sociale vaardigheden. Docenten denken dat een aantal leerlingen hier heeft gedacht dat het vast niet weer over hetzelfde zou gaan en dus een ander, onjuist, antwoord hebben gegeven.

Vraag 13

- De hele tekst gaat bijna over positietoewijzing, weinig over positieverwerving. Tekst is wellicht niet zo geschikt voor deze vraag. Er zijn veel antwoorden mogelijk.
- Positieverwerving: Er zijn leerlingen die redeneren vanuit een eigen positie verwerven middels het criminele circuit. Hier was veel discussie over. Geen eenduidige conclusie.
- Leerlingen zien al snel zaken waar ze zelf geen invloed op hebben als positietoewijzing. Een goede uitleg van de leerling is belangrijk.

Vraag 14

- Kritiek op deze vraag: flauw en jammer.
- Leerlingen noemen heel vaak de bindingstheorie, dit is een sociologische theorie en dus fout.
- Docenten geven aan dat er sprake is van verwarrende omschrijving/beschrijving in de syllabus. Het staat echter wel letterlijk in de syllabus.
- Veel leerlingen noemen 'crimineel gedrag wordt normaal gevonden' Hier is draagvlak voor. Ook veel leerlingen noemen groepsdruk/groepsdrang dit duidt ook op neutralisatie: Hier is draagvlak voor mits de definitie van groepsvorming erbij wordt genoemd.

Vraag 15

- Inzichtvraag
- Discussie over welke elementen uit de definitie genoemd moeten worden. Kwaliteit van de bindingen, verantwoordelijk voor elkaars welzijn zijn goed

Vraag 16

Geen opmerkingen.

Vraag 17

- Lastig na te kijken 'Een juist antwoord bevat' en het 'Voorbeeld van een juist antwoord' komen niet overeen. Dat is verwarrend. Leidend is een juist antwoord bevat.
- De puntenverdeling klopt niet. Er zijn twee punten te verdelen, terwijl je vijf dingen moet doen.
- Er staat tevens bij punt 2: 'Feedback of invoer' Dit staat echter niet in de vraag. In de vraag staat namelijk dat leerlingen twee fasen moeten noemen in hun uitleg over een doorgaand proces.
 - Welke van de twee moet je volgen?

→Graag aankaarten bij CvTE

Vraag 18

Geen opmerkingen

Vraag 19

- De vraagstelling is lang en daardoor complex.
- Dit is een lastige vraag voor "taalzwakke" leerlingen en/of leerlingen die alleen kijken naar de twee zinnen die staan achter het vraagnummer 19.

Vraag 20

- Criminaliteit is overtreden van de wet. Hier is draagvlak voor.
- Wetgeving moet erbij staan zie 'een juist antwoord bevat'.

Vraag 21

- Een aantal docenten vindt de vraagstelling niet geschikt voor havoleerlingen
- Er ontstaat ruis bij de vraag want in de syllabus staan drie eisen. Generaliseerbaarheid wordt niet genoemd. Leerlingen gaan hierdoor in de fout, omdat ze bij generaliseerbaarheid denken aan representativiteit en dan blijft er alleen validiteit over om een antwoord mee te formuleren. Dit had beter anders geformuleerd kunnen worden door de vragenmakers.

- Kritiek op de vraag. Er staat een 'eigen voorbeeld'. Leerlingen betrekken het niet niet altijd meer op vuurwerk en geven allerlei eigen antwoorden hierop. Er is draagvlak voor andere voorbeelden, maar in het correctievoorschrift staat betrekken op vuurwerk. Dit is bindend.
- Validiteit: mag niet goed gerekend worden.

Vraag 22

- Rationalisering is niet een juist antwoord. Het gaat om een proces van de dialoog en daarom kan alleen democratisering.

Vraag 23

- Leerlingen kunnen wel een scorepunt krijgen als ze in een onjuiste hypothese wel op een correcte manier de onafhankelijke en de afhankelijke variabele benoemen.
- Kritiek over op welke manier de leerlingen een hypothese moeten opstellen: 'Hoe ..., hoe...'.
• Vraag of 'de meerderheid' of 'de minderheid' ook een gegeven is. Antwoord: gegevens zijn cijfers uit de tabel. Leerlingen moeten specifiek verwijzen naar percentages uit de tabellen.

Vraag 24

- Er is duidelijk sprake van de kernconcepten politieke institutie en representatie.
- Fout: gezag, politieke cultuur, socialisatie. Er zijn geen andere kernconcepten mogelijk als antwoord bij deze vraag.